

Några synpunkter på skatte”systemet”

Lars Calmfors
Skatteakademien

IFN

17/6-2024

Grundläggande principer

- **Neutralitet**
 - Skatter ska påverka beteendet så lite som möjligt
 - Utom när de ska fungera som styrmedel påverka beteendet så mycket som möjligt (externaliteter)
- **Likformighet**
 - Liknande aktiviteter ska beskattas på samma sätt
 - Behöver inte ge neutralitet (optimal beskattningsteori)
- Inkomstutjämning
- Enkelhet
- Förutsägbarhet
- Motverka skattefusk och skatteundandragande
- Legitimitet

Århundradets skattereform och senare förändringar

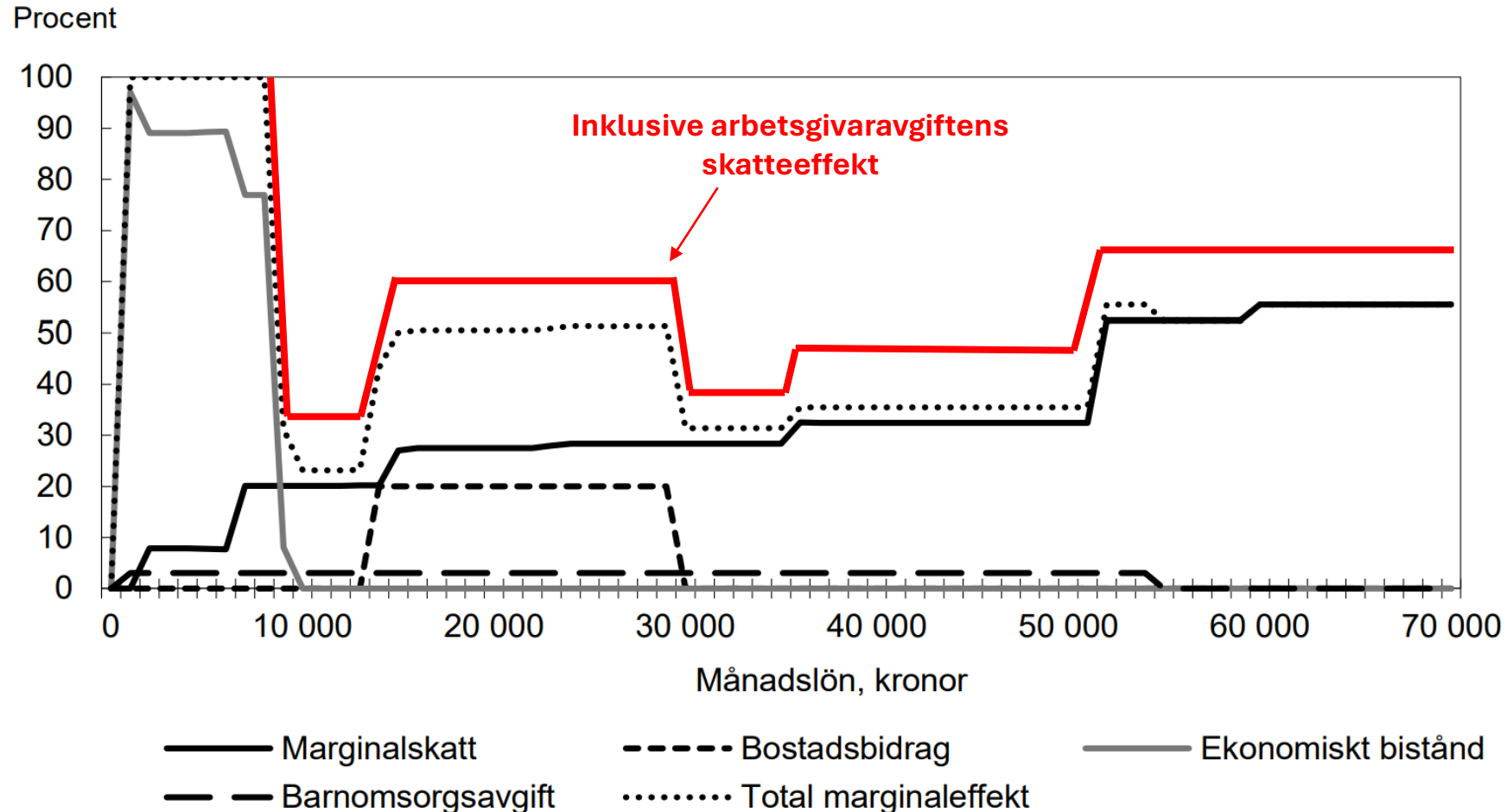
Skattereformen

- Sänkt marginals katt på arbete
- Breddade skattebaser
- Likformig beskattning arbets- och kapitalinkomster
- Enhetlig moms
- Enhetlig kapitalinkomstbeskattning
- Motsvarande ränteavdrag
- Fastighetsskatt

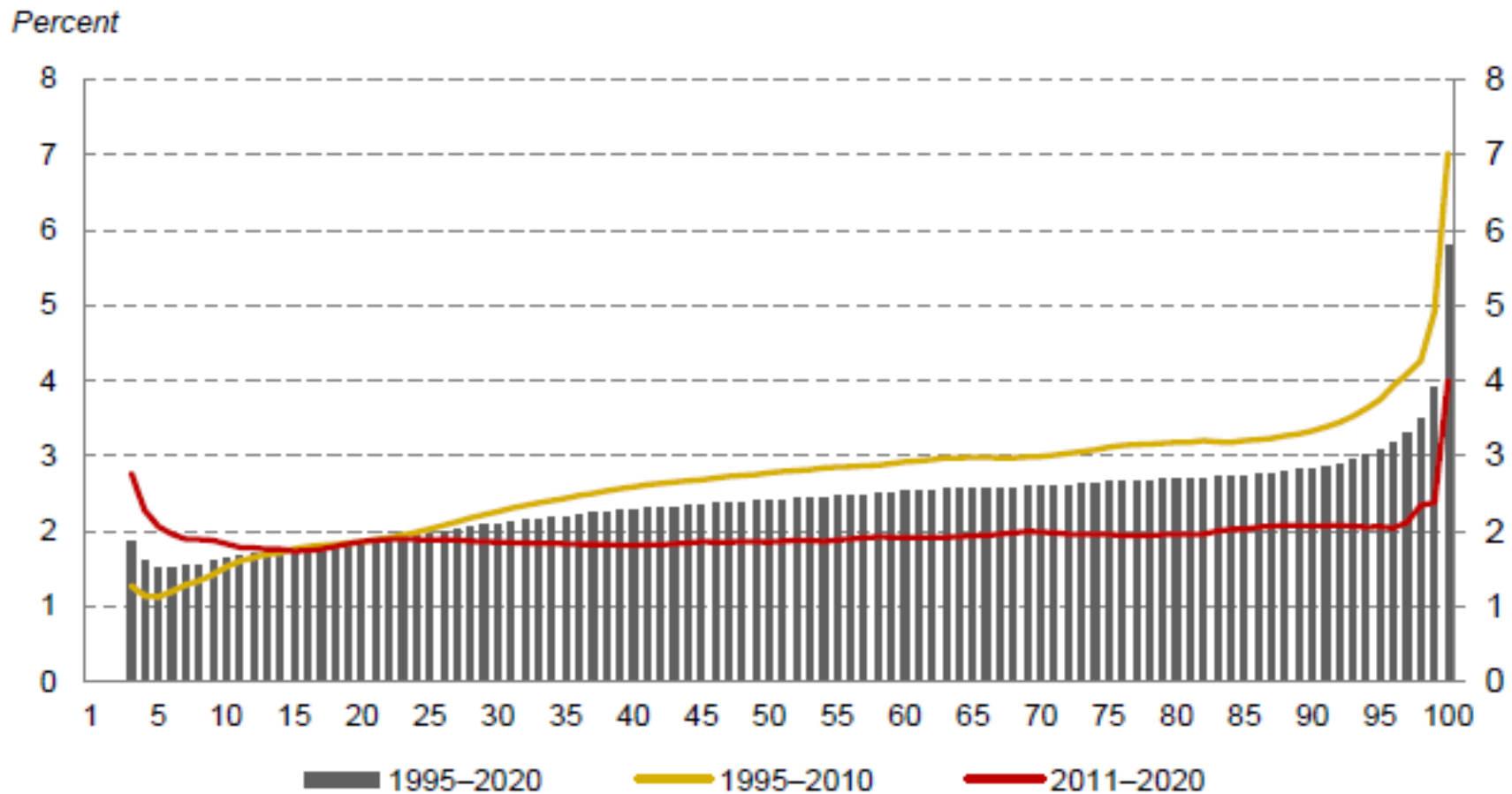
Senare förändringar

- Värnskatt – införande respektive borttagande
- Olika momsskattesatser
- Lägre inflation har sänkt beskattningen av reala kapitalinkomster
- Olika principer för kapitalinkomstbeskattning
- Olika kapitalinkomstskattesatser
- Fastighetsavgift med lågt tak trots bibehållna ränteavdrag
- Jobbskatteavdrag
- Avtrappning av jobbskatteavdrag
- Mer generösa 3:12-regler

Marginaleffekter 2023 för ensamstående med ett barn i förskoleåldern

Årlig procentuell ökning av real disponibel inkomst för olika inkomstpercentiler

Önskvärd skattereform

- Lägre marginalsatser på arbetsinkomster
- Enhetlig moms
- Borttaget (höjt) tak för fastighetsavgiften
- Enhetliga principer för kapitalinkomstbeskattningen
- I genomsnitt högre kapitalinkomstbeskattning?

Problem

- Optimal beskattningsteori på tvärs mot spontant tänkande
 - Högre beskattning på områden med små beteendeeffekter ("nödvändig konsumtion")
 - Spontant tänkande: Varför ska det som är "nödvändigt" beskattas?
- Bristande legitimitet för fastighetsskatt: skärgårdsänke-, likviditets- och förutsägbarhetsproblem
 - Begränsningsregler
 - Möjlighet skjuta upp del av betalning till försäljning (Danmark)
 - Skatt baserad på indexerat inköpspris

Hur åstadkomma ett bra skattesystem?

- Stor skattereform
 - Förlorare på ett området blir vinnare på ett annat
 - ”Blandar bort korten” – bra eller dåligt med liten transparens?
 - Svårt få till
- Enskilda smärre steg
 - Mer genomförbart
 - Större utrymme för särintressen och partiellt tänkande
 - Skulle behöva vägledas av tydliga principer

Riktlinjer för skattepolitiken enligt VÅPen 2024

- Högt förtroende
- Rättssäkra och förutsägbara skatter
- Legitima
- Begripliga
- Transparenta
- Inte onödigt stora administrativa kostnader
- Enkla
- Motverka skattefusk och skatteundandragande
- Öka drivkrafterna för arbete, utbildning, företagande, investeringar och entreprenörskap
- God konkurrenskraft för företagen

Riktlinjer för skattepolitiken i VÅPen 2024 forts.

- Effektiva styrmedel (externaliteter)
- Bidra till generell och rättvist fördelad välfärd och ökad tillväxt
- Säkerställa skatteintäkter
- Generella skatteregler
- Breda skattebaser och låga skattesatser
- Skatteutgifter ska regelbundet omprövas
- Tydliga
- Enkla
- Rättssäkra
- Förenliga med EU-rätten
- Beskattning i nära anslutning till inkomsternas förvärvande

Vad som inte nämns i VÅPens riktlinjer

- **Neutralitet**
- **Likformighet**

Några aktuella skatteförslag

- Fribelopp i ISK och kapitalförsäkringar upp till 300 000 kr (remittering 2024))
- Avskaffade ränteavdrag utom mot lån mot säkerhet i bostad, bil och båt (remittering (2024))
- Förändrade 3:12-regler (utredningsförslag)
- Ytterligare jobbskatteavdrag (remittering 2024)
- Avskaffad avtrappning av jobbskatteavdraget (remittering 2023)

Fribelopp för ISK och kapitalförsäkringar

- Upp till 300 000 kr
- Elimineras skattekil på sparande i den här formen
- Förenkling
- Men problemet med olika beskattning av olika kapitalinkomster förvärras
- Fördelningseffekter

Avskaffade ränteavdrag utom mot lån mot säkerhet i bostad, bil och båt

- Symmetri i förhållande till fribelopp på ISK och kapitalförsäkringar
- Varför ränteavdrag för lån till bil-, båt- och bostadskonsumtion men inte för andra konsumtionslån?
 - Brott mot likformighetsprincip
- Varför inte ränteavdrag för lån mot säkerhet i värdepapper?
 - Brott mot symmetriprincip förutom vid placeringar under fribelopp i ISK/kapitalförsäkringar
 - Problem vid generationsskiften i småföretag
 - Problem för företagsledningar köpa aktier
- Motivering: Motverka risk för att överskuldsättning ska leda till betalningsproblem
 - Mindre incitament ta konsumtionslån
 - Svårare problem för dem som ändå tar konsumtionslån
 - Problem med dålig självkontroll snarare än incitament
 - Hårdare regler för kreditprövning och räntesatser sannolikt mer effektiva åtgärder

Förändrade 3:12-regler (fåmansbolag)

- Förenklingsregel och huvudregel slås ihop
- Gränsbeloppet blir 4 i stället för 2,75 inkomstbasbelopp i fåmansbolag utan anställda
- Mer schabloniserad beräkning för gränsbeloppet om anställda
- Förenkling ger mindre administrativa kostnader
- Tillväxtfrämjande
- Men ökade möjligheter till inkomstomvandling
 - Fördelningskonsekvenser

Ännu ett jobbskatteavdrag?

- Redan nu stora inkomstskillnader mellan att arbeta och inte arbeta
- Förmodligen avtagande avkastning
- Dyrt sätt öka sysselsättningen – utbudseffekter i FASIT överskattar förmodligen effekterna eftersom det också krävs efterfrågan från arbetsgivarna
 - Låg självfinansieringsgrad
- Mer effektivt alternativ: jobbprenie vid övergång från försörjningen genom ekonomiskt bistånd till försörjning genom arbete
- Viktigare åtgärda matchningsproblem och osäkerhet om arbetssökandes produktivitet
- Jfr Finanspolitiska rådets analys

Borttagen avtrappning av jobbskatteavdraget

- Sänker marginals-katten med 3 procentenheter
- Hög självfinansieringsgrad redan på kort sikt
- Kanske noll i nettokostnad på sikt
 - Effekter på utbildningsval, kompetensutveckling, karriärval med mera

Huvudslutsatser

- Det verkar inte fungera med successiva småsteg
 - Svårt med systemtänket
- Framtida möjligheter till blocköverskridande reform?
 - Måste beakta att skattepolitik är ideologisk fråga
 - Enighet om grundläggande principer men samtidigt utrymme för olika regeringar att göra förändringar